

ДІЛО

Видав: Видавничча Спілка „Діло“.

Львів, 9. марта 1917.

Оголошують урядово: Правительственний комісар міста Львова д-р Рутаський змінував сиротинськими інспекторами п. Йосифа Баліч Капуцинського і п. Марію Дулєбі та відобразив від них службове приречене. Функції генерального опікуна для округи міста Львова поручив правительству комісар міста Львова секретареві магістрату п. Йосифові Стобецькому.

Користуючи свій постановами царського розпорядку в 12 жовтня 1912 р. і розпорядку міністерства справедливості в 24. червня 1916 р. управа міста Львова зорганізувала Уряд генеральної опіки над дітьми, що І потребують. По законам постановам інституція генеральної опіки се уряд, з усіма правами і обовязками публично-правового органу, вивінуває широкими повноваженнями; ті права і обовязки на стільки важкі і богаті своїм змістом, що новою інституцією — можна сміло сказати — реалізує держава ідею усупільності й удержання виховання.

На найважніші із завдань генерального опікуна вкажемо поки-що тільки коротко, а саме: генеральний опікун має вести опіку над дітьми і малолітніми, які потребують правного заступства і його з яких небудь причин не мають, а яких йому за агоду суду віддасть під опіку громада чи корпорація, що установлює уряд генерального опікуна; він буде вибудувати засоби для удержання незасібних, в першій мірі незравесних дітей, він буде в деяких случаях вести надзор над вихованням тих дітей, що мають свого правного заступника, чи опікуна.

Опіка се право і обовязок фізичного і духовного виховання дитини. Серед теперішніх воєнних злідів, коли стільки сиріт плаче з голоду і тинє ся без догляду по міських вулацях і повід сільські плети, се право і обовязок набирають особливої ваги: від Іх виконання залежить ратунок перед фізичною і моральною загиблістю великої частини наймолодшого покоління. Коли забезпеченні будуть матеріальні основи для прожитку безпоміжної дитини, опікун розсвітить І душу першою любовю добра, подбас про І шкільну науку та здоровий духовий розвиток. Є природне право у дитині, признане законом, щоби вона — коли не має свого батька матері — була виховувана своїми найближчими, які найкраще знають І життєві відносини І І душу. І є ще друге право у дитині: щоби вона дізналася про перші елементи знання і моралі в своїй рідній мові і виростала в світі своєї національної культури. Одно і друге завдання словесні можуть тільки члени того самого народу, до якого належить дитина — як І найближчі.

Іменованій правительственным комісарем Львова генеральний сиротинський опікун одержує опіку над усіма дітьми львівського міського округа без розбору віросповідання і народності. Генеральний опікун — Поляк має опікувати ся укра-

Виходять щодені рахунки
крім понеділків.

РЕДАЦІЯ

І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 18, II. поверх.
Конто пошт. № 26.728
Адреса тел. „Діло—Львів“.
Число телефону 261

Рукописні
редакції не збергаються.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:	
місяць	270 к.
четвертично	8 —
піврічно	16 —
піврічно	32 —
у Львові (без доставки):	
місяць	240 к.
четвертично	7 —
піврічно	14 —
піврічно	28 —
за замову адреса	
заказати за 50 к.	

Ціни відповідно:

Струнка-Літова, дешевішо
того 40, і видовищні — від
популярніших 100. в розсувній
чехлі 1 К. Після викупу від
здатна 1 зрушіть 100.
Некроносівські стрічки 1 К.
Стрільбомонети 10 грошових
також . . .

Одна прокладка вимірює
у Львові 10 к.
за пропілків 10 к.

Начальний редактор: д-р Василь Панайко.

Інськими сиротами Львова; теж саме сироти-сікі інспектори, члени польської народності, мають заступити родичів українським дітям, що остаються без опіки. Не пересуджуємо того, як будуть висліди праці ново-іменованих опікунів — Поляків над добром і вихованням української дітвори Львова, та в огляду на національні відносини в краю і місті ту працю зробити красше, богато красше своєї українськії опікуни. Накористи голодну українську дитину, вивести її в душних безпросвітних сутерен на соняшний воздух

фізично і духовно здорової атмосфери, виховати І у своєму релігійному обряді, захищати в І душі першу парость національної свідомості — зумів рішучо найкрасше свій, український опікун, чи опікунка. Се українським дітям належить ся „по всім божим і людським правам“.

Слодімо ся, що громада міста Львова сповнить свій обов'язок супроти всіх своїх горожан і дасті українським стрітам свою опіку в інституті українського уряду генеральної опіки. Се наше оправдане і рішуче домагання!

Перед днями рішення на заході?

Двобійні Англією й Німеччиною.

На заході — пише в „Bell. Tagbl.“ майор Морат — на думку цілого сайту приготовляють ся дні рішення. В половині січня с. р. на чальний вождь болгарської армії Жеков сказав до американського офіцера про восинне положення съ-що: „З весною, коли дороги стануть знов можливі до уживання і в наших противниців назирають ся знов запаси муїції наслідком привозу з Англії, Америки і Японії, жде насще диккий вибух проб офензиви наших противників“. Тимчасом заострені нашу війну підводними човнами, і вже не можна заперечити впливу, який мати має оружя підводного човна на непріятельську стратегію. Хоч головний у. спіл, який хочеться ся осягнути проти Англії, лежить на економічній полі, однаке побічний вплив на рішаючий воєнний терен має як найбільше значення. Англійські терени війни на французькій землі, французькі фронти як також італійський фронт не можуть бути виживлені силами краю. Під виживленем розуміється вогні матеріяли, які мають служити воєнному рішенню. Хоч не треба забувати, що нагромаджене муїції й оружя на французькій землі осягнуло значну міру вже перед початком заостренії війни підводними човнами, однаке щоденне ведене офензиви в ріжких частях фронту значно нарушує сі запаси.

Співробітник для справ морської війни дневника „Peter Leyd“ пише про війну підводними човнами і заострені англійської армії, що Англія не може тими силами, які має до розпорядимости, запевнити постійне зао-смотрене своєї армії. Нагромадженими запасами можна буде якісь час вести боротьбу в сконцентрованій формі, однаке за кілька місяців, а може навіть тижнів, буде потрібне в великих розмірах доповнені людського матеріалу й за-осмотрення. Та що тимчасом зменшать ся наявні можливості привозу до Англії, то зменшить ся здатність англійської торговельної флоти для цілій військового перевозу. Таким чином Англія в близькій будущності стане перед кончиністю зменшити стани своєї армії в полі.

Положене, витворене заостренюючи війною підводними човнами, дуже поважно оцінене англійською пресою. „Specialist“ пише: „Грозить нам не поражене на суши, тільки недостача всіх

предметів поживи і сирівців. Тепер ходить осені: Чи Німці зможуть в такій мірі відрізати нам до від предметів поживи, що ми мусимо мимо перрвати війну, чи антиантзові власті ся задати противником на суші рішаючий удар, залежить наступить та хвиля. Від того, чи Англія відереть, залежить доля цілого антиantu“. В „Daily Telegraph“ читаємо: „Вислід війни рішить ся в найближчій піврішці. Німецько-англійський двобій взагалі рішить боротьбу обох сторін“. Діловник пригадує, що без торговельної флоти Англія не може існувати, і кінчує: „Коли наша торговельна флота впаде під час рівня, який легко означити, тоді пропало англійське панування на морі і нарід не зможе жити“. В іншій статті „Daily Telegraph“ виводить: „Німецькі підводні човни гризуть те, що в практиці є пущеною не тільки британської імперії, але і цілого антиantu. В більші скільких ніж коли-набудь заражують води води, якими мусять плисти наші пароходи, і збирають успіс за успіхом, затоплюючи не тільки кораблі, але також цінні ладуни. Фінансово могли бы ми ту школу відразу, бо ми є богаті, але починає нас не доставати торговельних кораблів і наскільки за найвищу ціну не можна заловити їх прогалин. В останній четвертий року затопили Німці майже 500 пароходів, а тепер працюють води з здвоєною енергією. Втрати ростуть і ростуть, а кожий затоплений англійський, союзний чи нейтральний корабель зменшує нашу силу, бо ми живемо й ведемо війну торговельними кораблями. Без відповідної скількості їх є ми на морі. На суші безсильні. Підводними човнами висликала Німеччина нову корабельну проблему“. „Manchester Guardian“ пише: „Коли наша торговельні получення будуть перервані, мусимо війну без ратунку програти“.

Маючи на увазі сі вигляди війни підводними човнами, треба числити ся з можливістю приходу днів рішення на західному фронті. З цієї сторони вийде ініціатива, покаже найближча будущість. Можливо, що одним з симптомів військ справі треба вважати отсе донесене:

БЕРЛІН (Бюро Вольфа). На західному фронті від 1 марта полонено 333 Англійців і 730 Французів, добуто 32 машинозі кораблів і 25 скорострільних карабінів.

ві реорганізації тaborу Хощен: 4) в справі доставки живності з Галичини для тaborів; 5) в справі худоби виселенців в Гмінді; 6) в справах культурних урядів в тaborах виселенців та громада виселенців в Галичині; 7) в справі легітимізації для делегатів Української Парламентарної Комісії для виселенців і Українського Запомогового Комітету до нагляду над умовами життя виселенців в Галичині і кругу ділняних делегатів; 8) вікінгів справі приспівів нормації інспектора школ в тaborах виселенців.

Між позитивними вислідами інтервенції уважано: розширення виселенців округа в Галичині на повіті Добромиль, Лісько, Могилівка,

В справі виселенців.

Віден, 6 марта 1917.

Іменем Укр. Парламентарної Комісії для виселенців і Укр. Запомогового Комітету інтерв'єювали нині в міністерстві внутрішніх справ пп. Колесса і Перфецький в отсіх справах наших виселенців: 1) в справі розширення виселенчого округа в Галичині на середньо-галицькі повіти і негайно виплати виселенцям в тих повітах державної запомоги; 2) в справі поправи харчу і приміщення в тaborах Гредіг, Гмінд і Хощен та реєстрації виселенців в тих тaborах; 3) в справі

Яворів, Шашанів, Старий Самбір, Самбір і Городок «гайдонський» та видане заряджене, що виселенці в тих повітах мають бути негайно виплаченої державні запомоги за час від 1. грудня 1916 р.; важні приреченя в справі поправи долі виселенців в Гмінді і задержання решти худоби

тих виселенців, як також евентуальної реорганізації табору Хочин, вкінці призначені урядових легітимацій для наших делегатів на весь виселенчий округ Галичини. В інших справах оказалася погреба ще дальшої інтеренції в інших компетентних чинників.

ВІДБУДОВА РІЛЬНИЦТВА.

На засіданні Комітету ц. к. Товариства рільничого в Кракові дня 21. мин. м. подав віцепрезидент др Юліан Новак до відома такі подробиці з діяльності Централі для відбудови краю:

Знов звернено увагу старостів і районових команд, що в першій мірі повіт сам має позбавити о забезпечені для себе зерна на засів. Доки всі рільники в повіті не будуть мати насіння на засів, треба всім надзвичайно поспішити на місці і додержати по заспокоєнню потреб по відправити їх до найближшого повіту, в якій виникнуть недостачі насіння, — для того, щоб оминути кошти перевозу і проволоки в доставці насіння.

В магазинах в Живці зібрано кілька десятків вагонів ріжного зерна на засів, які в необхідній потрібі відступить ся рільникам на засів по ціні власних коштів закупини, без дочислення коштів перевозу і магазинування.

В «Союзі конюшників» у Відні осягнуто право закупини в Польському Королівстві певної скількості червоної конюшини. Тому, що ця конюшнина буде дорожча від цін, установленіх на конюшину в краю, побоблено в міністерстві заходи, щоби одержати субвенцію в висоті 100 К. на кожних 100 кг. насіння, так, що цю конюшину буде продавати ся по установленіх максимальних цінах.

Щоби забезпечити насінє люпину, збирати ся тепер дати що до висоти його за потребовання. На случай недостачі люпину можна буде його доставити в Польському Королівстві, звідки сферовано яких 150 вагонів синього і жовтого люпину по ціні 90 К. за 100 кг. з доставкою до Кракова і з запорукою 75 процентової урожайної вартості. Тому, що ціна люпину, спровадженого з Королівства, є значно вища від ціни, установлена в краю, внесено подане до ц. к. міністерства рільництва о субвенціонуванні кожних 100 кг. того люпину квотою 30 К.

З огляду на недостачу стисного навозу і високі, часто подвійні кошти при засіві зелених навозів, побоблено заходи що до призначення премії 50 К. від кожного морта, засіяного зеленими навозами.

Щоби забезпечити нашим рільникам добре відмінне бараболь до садженя, закуплено єю продукцію бараболь до садженя у фірми Долкоські в Ноші Селі. Крім того поручено краківському Рільничому Товариству, щоби з цією фірмою заключило угоду о доставлюванні оригінальних відмін бараболь на протягі п'яти літ при річній підмозі на цю ціну 20.000 К.

Тому, що теперішня ціна бараболь не покриє коштів продукції, звернено ся до міністерства рільництва з предложенем піднесення ціни до 16 К. за 100 кг. і призначення коштів доставки до місць відбору, числячи 30 с. за 1 кільометр і сотні метричний.

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

На що у нас

видають ся книжки?

(Дальше.)

У славістичі виробив ся звичай передавати всі славянські слова у німецькій і інших мовах змодифікованою чеською правописом. Приняв сю правопис найменший славістичний орган Archiv für slav. Philologie, а за ним заведо Й. І. Наук. Тов. ім. Шевченка у своїх виданнях. Тоді правопис повинні бути уживати у чужих мовах, коли передають наші імена, але заховати при тім український й вигляд, на скілько лише можливо, так, щоби читач уже по вигляду слова мог згадати ся, що воно українське, прим. Іван Федорюк, Іван Нохуський, Котюло Усіанівський, Volodymyr Naurocky, Osyp Sucheyev, Солонік, Наути, Кузь, Ноходок, Речетун і Гин. Так само піднімемо ми вже по вигляду, що Nykola Radj i Stojan Novaković — Серби, Peško Todorović i Ivan Simčić — Болгары, József Polívka i Adolf Čepka — Чехи, A. Alžánečev i Lev Tolstoy — Росіяни і т. д. Се відноситься ся однак до тих мов, котрі уживають у письмі латинки. Колиби ми писали по грецьки, вірменськи, турецьки, китайських то мусили наші імена передавати грецьким, вірменським, турецьким, китайським письмом, а не славянським, або латинським, якого ті народи не прочитали би. І тоді наші звуки треба би приспособити до виговору тих народів.

Деякі наші приятелі стремилися здавна і стримати досі до того, щоби нам накинути латинику і григоріанський календар, при чим покликують ся і на недостаточність української азбуки і на те, що латиника вище нас із заходом та західною культурою! католицизмом, що зро-

без відсотків, зглядно з літній кредит по звіта на нотаріальний скріпт довжині, який вільний від стемплі. При моторових плугах опустить ся пізній — залежить ся від марки — кредит 5-літній. В 1917 р. закупити ся нові кілька десятків моторових плугів марки «Прага» і «Ексельвізор», що відповідає бажанням рільників, бо досі надійшло 50 замовлень на плуги тієї марки. Щоби забезпечити смартоюло і паливо для моторових плугів, зверненося до міністерства рільництва з прошенням о виданні у міністерства війні 480 вагонів бензину, 120 вагонів ропи і 66 вагонів смартоюло. По замовленням і розсилки бензин куплено 4000 бочок, кожда в обемі 2 гектол. При моторових плугах удільна ся опусту 15—25 проц. — залежно від ступеня знищення пшениці — на 3 літній кредит по 5 від ста, зглядно на 5 літній кредит. При парових плугах в 10 слугах призначено 25 проц. опусту, зглядно 5 проц. кредиту. Тепер предложені Централі оферту на випозичене 15 парових плугів по ціні 26 К. від на зоряного поля, при чим обслугу і вуголь доставляє визначений. Загальна сума, видана досі на субвенціоновані машини і снасті рільничих, скінчиться понад 12 міл. К.

Організація помочи при відбудові горіхівень є в повному розгорті.

Так само розпочато вже відбудову молочарень в краю.

Для охорони дальших просторів лісів від шкідників і від зараження: а) створено спіцію для їх дослідження і уділювання риди, які їх нищать; провід її віддано дрови Сіловському, асистент зоологу при університеті в Кракові; б) рішено виплачувати по 100 К за очищені від зломів і вивертів одного гектара лісу; в) крім того уділено підмоги на відбудову сучасні лісного насіння в Закові та підмоги на створене бюро порад в лісних справах при Рільничім Товаристві в Кракові і Господарськім Товаристві у Львові.

На поправу меліорації дала Централі через меліораційне бюро Кракового Відділу беззворотні підмоги в висоті 224 000 К. Так само робить ся старання коло оживлення меліораційного банку, щоби прискорити направи, які Красівський Відділ наслідком недостачі персоналу в меліораційному бюро так скоро не може довершити.

Справа віднови городництва є предметом пильних заходів. Збирати ся дати що до заподіянням шкід. На разі сюю акцію обмежається до влекшення при набутті насіння, яким є овочевих дерев.

Болгарія зриває зноси

в Америкою?

БУДАПЕШТ (Прив. тел.). «A Világ» доносить з Софії: Болгарське правительство зриває зноси із Сполученими Державами і посучило своєму послові в Вашингтоні, щоби важдав пашпартів.

— СКЛАДАЙТЕ ГРОШІ —
— МА ФОНД НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ! —

(Адреса: I. Romanek, Wien, Parliament.)

Те саме треба робити, коли ми передаємо чужі імена у своїх видавцях. Коли була грецько-турецька війна, то в наших видавцях ніхто не подавав грецькі імена по грецьки, а турецьких по турецьки; коли була китайсько-японська війна, ніхто не подавав китайських імен по китайськи, а японських по японськи. Так само з першої війни не треба подавати англійських імен, французьких, бельгійських, італійських, румунських в оригіналі, лише українським письмом у фонетичнім виговорі, отже Лойд Джордж (а не: Lloyd George) або навіть Georje, Чемберлсан (а не: Chamber al), Жофф (а не: Joffie), Брайан (а не: Brian), Бозел (а не: Bos-el), Кадорна (а не: Cadorna) і т. д. Писаних імен латинкою і оригінальною правописом шкідливі з двох причин: 1) Ширить думку, що були то українське письмо менші варто, бо ним не можна віддавати таких звуків, які віддається латинкою, що в самій основі фальшиві. 2) Не подає оригінального виговору, через що по ліківому відношенню говорити, як Іому Бог поклав на ум (прим. Стаканеаре замість Шекспір, або запевнене замість шапб). А все лекше письменникові взяти граматику і навчити ся читати по французьки, італійських чи інакші, ніж робити се широким кругом суспільності.

Деякі наші приятелі стремилися здавна і стримати досі до того, щоби нам накинути латинику і григоріанський календар, при чим покликують ся і на недостаточність української азбуки і на те, що латиника вище нас із заходом та західною культурою! католицизмом, що зро-

бить нашу мову і наше письменство доступнішим заходами, що заведено григоріанського календаря в церкві поставити раз на все тим схилем, зништити московільство і всякі інші добродійства спустити на нас. Ми бачимо одначе, що поляки послулють ся латинкою, а про те їх мова, ні література ні трохи не доступніші заходами від нашої. Теперішня війна доказала знов, що маса католиків, які послулюють ся григоріанським календарем і латинкою, були дуже завзятими московіфілами, нацість України зі своєю азбукою і відмінними церковними календарем і чути не хотять про Росію. Ми не накидаємо нікому своєї азбуки, але й не можемо зривати з нею, бо вона важе зі тисячліттями нашою культурою і доволі багатою літературою. Коли нам се потрібне, то послуємо ся і латинкою і чужими мовами, але доказ чого можемо навести цілій ряд імен. Так само в публічнім житті послуємо ся григоріанським календарем, але чому нам мусимо послулювати ся і в церковнім житті, які тільки не дотикає, а більше нікого? Чому не накидаємо літераки та не каже ім святкувати в неділю, замість у суботу, або обходити новий рік у суботу, замість у вересні? А колибі ім накинено і латинку і календар, чи не трубла би вся світова преса про нове наслідство нахаждити? В кінці чи корисно і для кого одягати всіх в одні мундири, та хто поносить на тім страту, коли одяги ріжнородні?

(Далі буде)

